

СВІТОВИЙ ДОСВІД ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

WORLD EXPERIENCE OF ATTRACTING FOREIGN INVESTMENTS IN ECONOMY AND POSSIBILITIES OF ITS USE IN UKRAINE

Сучасна глобальна економіка, яка формується глобалізацією, характеризується зростанням ролі прямих іноземних інвестицій, які відіграють важливу роль, оскільки вони є засобом досягнення цілей національних стратегій розвитку країн, а для приймаючих економік є невід'ємними частинами їх репродуктивного процесу. Запропоновано шляхи використання досвіду залучення іноземних інвестицій країн світу для вдосконалення державної інвестиційної політики в Україні. Зазначено актуальність розгляду узагальненого світового досвіду щодо формування державної інвестиційної політики та можливості його використання в Україні через реформування економічних процесів відповідно до європейських стандартів. На основі зарубіжного досвіду виявлено відмінні риси та особливості моделей політики залучення інвестицій цих країн на шляху до становлення інноваційної економіки, визначено відмінності у формах регулювання інвестиційної діяльності.

Ключові слова: політика залучення інвестицій, інвестиційні компанії, державна інвестиційна діяльність, іноземний капітал, прямі інвестиції.

Современная глобальная экономика, которая формируется глобализацией, характеризуется

ростом роли прямых иностранных инвестиций, которые играют важную роль, поскольку они являются средством достижения целей национальных стратегий развития стран, а для принимающих экономик являются неотъемлемыми частями их репродуктивного процесса. Предложены пути использования опыта привлечения иностранных инвестиций стран мира для совершенствования государственной инвестиционной политики в Украине. Указана актуальность рассмотрения обобщенного мирового опыта касательно формирования государственной инвестиционной политики и возможности его использования в Украине через реформирование экономических процессов в соответствии с европейскими стандартами. На основе зарубежного опыта обнаружены отличительные черты и особенности моделей политики привлечения инвестиций этих стран на пути к становлению инновационной экономики, определены различия в формах регулирования инвестиционной деятельности.

Ключевые слова: политика привлечения инвестиций, инвестиционные компании, государственная инвестиционная деятельность, иностранный капитал, прямые инвестиции.

УДК 330.322(4+477)

<https://doi.org/10.32843/infrastruct38-3>

Дугієнко Н.О.

к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародної економіки, природних ресурсів та економіки міжнародного туризму Запорізький національний університет
Долгова А.М.
студент
Запорізький національний університет

The modern global economy, which is shaped by globalization, is characterized by an increase in the role of foreign direct investment, which plays an important role, as they serve as a means of achieving the goals of national development strategies of countries, and for host economies as an integral part of their reproductive process. Considering the state investment policy from the point of view of "successful" world experience in the process of economic modernization, the current conditions of world interaction, integration and globalization prove the need to take into account the factors that are determined by the peculiarities and specificities of each country's development. Research into the problems of investing in the economy has always been the focus of economic science. This situation is because of determining the process of economic growth as a whole; investments have an impact on all sectors of economic activity. The experience of attracting foreign investments in different countries of the world is considered. The peculiarities of the state policy of attracting investments of foreign countries are given. The ways of using the experience of attracting foreign investments of the countries of the world to improve the state investment policy in Ukraine are offered. The relevance of the consideration of global experience in the field of public investment policy formation and the possibility of its use in Ukraine through reforming economic processes in accordance with European standards are outlined. Based on the experience of countries such as the USA, China, Austria, the Netherlands, France, Japan and Georgia, the distinctive features and peculiarities of these countries' investment attraction policies towards the emergence of an innovative economy have been identified, and differences in the forms of investment regulation have been identified. Ukraine's path towards European integration requires the use of up-to-date approaches and priorities for the development of investment attraction policy worldwide. The study has shown that a wide range of macroeconomic, microeconomic and institutional instruments can be used within the framework of public investment policy.

Key words: investment attraction policy, investment companies, state investment activity, foreign capital, direct investment.

Постановка проблеми. Проблема залучення іноземних інвестицій залишається однією з найактуальніших для багатьох країн світу. Різні країни використовують різні засоби та механізми для стимулювання розвитку інвестиційної привабливості на макро-, мезо- та мікрорівнях, щоби максимально реалізувати інвестиційний потенціал. Нині Україна перебуває на шляху до європейської інтеграції, що вимагає застосування світових методів та пріоритетів для розвитку інвестиційної діяльності. Таким чином, політика залучення інвестицій України повинна включати основні аспекти світового досвіду з урахуванням останніх тенденцій та потреб світової економіки.

Оскільки в Україні відбувається реформування економічних процесів згідно з європейськими стандартами, доречно розглянути узагальнення світового досвіду щодо залучення інвестицій та формування державної інвестиційної політики, можливості її використання в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Праці вчених, таких як Д.В. Ванкович, В.М. Геєць, Л.В. Гоцуляк, Н.Б. Демчишак, О.А. Колодізів, Г. Копперн, М.І. Крупка, Г.В. Марков, Ю.Д. Притика, Я.А. Солтис, Ф.П. Ткачик, присвячені розгляду проблем залучення інвестицій в економіку. Однак аналіз публікацій щодо ефективної державної політики залучення інвестицій є неповним.

На цьому етапі розвитку нашої країни необхідно вивчити світовий досвід та можливість його використання в Україні для вдосконалення державної інвестиційної політики.

Постановка завдання. Метою статті є вивчення досвіду залучення іноземних інвестицій країн світу та можливості його застосування в Україні. Інвестиції – це ресурси для прискорення процесу обігу капіталу суб'єктів господарювання. Вони забезпечують зростання прибутковості, формують пріоритетні напрями розвитку економіки, стимулюють перебудову системи управління господарською діяльністю, забезпечують створення високотехнологічних галузей, підвищують рівень соціальних стандартів. Завдяки інвестиційним ресурсам зростає ВВП, прискорюється його перерозподіл між учасниками економічних процесів, галузей економіки. Водночас рівень розвитку окремих складових економічної системи залежить від державних пріоритетів та цілей, які повинні відповідати основним потребам суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Більшість учених вважають, що державна політика залучення інвестицій означає систему заходів, яких вживає держава задля створення необхідних умов для розширення інвестиційної діяльності, стабілізації економічної системи та підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання [1].

Результат удосконалення державної інвестиційної політики повинен стимулювати розвиток інтенсифікації виробничої складової економіки, підвищувати рівень підприємницької діяльності. В інтересах посилення виробничого потенціалу та сталого розвитку більшість держав прагне залучити іноземні інвестиції.

Розглянемо досвід країн світу, стратегії економічного розвитку яких можуть слугувати прикладом для вдосконалення формування політики залучення інвестицій в Україні.

Так, державна інвестиційна політика як американських, так і іноземних компаній у США спрямована на залучення інвестицій. Нині ця країна посідає перше місце за обсягом залученого іноземного капіталу в економіку своєї країни. Щодо залучення інвестицій у країну, то США дотримуються політики максимального стимулювання іноземних інвесторів, зберігаючи за собою право контролювати інвестиції в найбільш чутливих галузях економіки. Регулювання іноземних інвестицій у цій країні здійснюється на федеральному та державному рівнях. На федеральному рівні встановлюються загальні вимоги до іноземних інвестицій, а на державному рівні органи місцевого самоврядування відповідних держав встановлюють конкретні вимоги щодо участі іноземних інвесторів у проєктах. На основі довгострокових та короткострокових програм, розроблених на основі місцевих особливостей та потреб відповідно до місцевого законодавства,

кожна держава самостійно працює над залученням іноземних інвестицій [2].

Політика залучення інвестицій Китаю як частина стратегії реформування та модернізації значною мірою визначає високі темпи економічного зростання та соціальних змін у Китаї. Вона все більше поширюється на зовнішньоекономічний курс країни, робить все більший вплив на економіку сусідніх країн. Слід зазначити, що Китай враховує обсяг іноземних інвестицій відповідно до укладених контрактів, а також обсяги інвестицій, витрачених за такими контрактами. Очевидно, що обсяг витрачених інвестицій менший, ніж обсяг за контрактами. Нормативні документи, прийняті у 2013 році владою Китаю, виявились логічним продовженням державної політики щодо покращення інвестиційного клімату, яка розпочалась у 2012 році [3].

Незважаючи на досить активне залучення іноземних інвестицій у Китаї, конкуренція передових економік вимагає прийняття активних рішень владою такої країни, які б враховували нові тенденції на світовому інвестиційному ринку. На наш погляд, для цього потрібно:

- спростити процедури затвердження інвестиційних проєктів;
- підвищити ефективність діяльності органів державної влади шляхом усунення дублювання функцій та процедур;
- реформувати ринок цінних паперів та судову систему [5].

Аналіз державної інвестиційної політики в Австрії показав, що в країні немає єдиного державного акта, що регулює інвестиційні відносини. Порядок та умови інвестицій та різні форми їх стимулювання закріплені у федеральних та земельних актах та директивах з конкретних питань. Основний принцип австрійської політики залучення інвестицій полягає у наданні інвесторам свободи вибору інвестиційних напрямів та джерел їх фінансування. Держава не встановлює прямих обмежень щодо інвестиційної діяльності в жодній галузі. Водночас іноді інвестиції можуть бути обмежені потребою в отриманні спеціального дозволу на певні види підприємницької діяльності, вимоги щодо охорони навколишнього природного середовища та інших нормативних актів, не пов'язаних безпосередньо з інвестиційними питаннями.

Іноземні інвестори взаємно забезпечуються національним режимом в Австрії. Іноземні інвестиції дозволені у всіх галузях її економіки, крім оборонної промисловості, підприємств та організацій, що фінансуються за рахунок державного фінансування (федеральна залізниця, поштова та телеграфна служба, радіо та телебачення), а також у галузі та діяльності, що є державною монополією (виробництво тютюнових та алкогольних напоїв).

Державна політика залучення інвестицій Нідерландів традиційно має імідж країни зі сприятливим

інвестиційним кліматом через простоту реєстрації юридичних осіб, відсутність адміністративних бар'єрів, сприятливе правове середовище, насамперед податкові преференції, а також велику кількість міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування. Привабливість голландського ринку для довгострокових інвестиційних проєктів останніми роками зростає. Уряд Нідерландів послідовно реалізує стратегію залучення іноземних інвестицій до країни на основі партнерства держави, бізнесу та науки. Політика залучення інвестицій Нідерландів заснована на розумному представленні інвестиційних проєктів потенційним іноземним партнерам. У Нідерландах є спеціалізоване державне агентство з іноземних інвестицій, яке є підрозділом Міністерства економіки [6].

У Франції немає єдиного спеціального закону, що регулює іноземні інвестиції, але існує система попереднього повідомлення органів влади про намір продовжити термін тестування щодо переважно інвесторів з країн, які не є членами ЄС, якщо вони беруть участь у діяльності французької компанії.

Узагальнюючи досвід країн ЄС, зазначаємо, що уряди застосовують вибірковий підхід до кожного окремого напрямку інвестицій, використовуючи досить широкий спектр фіскальних інструментів (податкові преференції, субсидії тощо). Також слід зазначити, що розвинені країни бачать основу своєї конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі, а саме в інноваційному розвитку власної економіки в галузі енергетики та екології, транспорту, інформаційних та телекомунікаційних систем, охорони здоров'я [5].

Уряди США, ЄС та Японії впевнені, що інноваційні технології в цих сферах дадуть їм змогу сформувати нові технологічні зразки, здатні забезпечити основу для динамічного економічного зростання, глобального економічного лідерства та вирішення соціальних проблем (охорона здоров'я, безробіття).

Нині підвищення ефективності реалізації державних інвестиційних програм є досить актуальним в Україні. Залишаються питання щодо вибору методів фінансування, проведення експертизи, контролю та моніторингу державних інвестиційних програм [7]. Досвід Грузії досить цікавий для України. У країні є три вільні промислові зони, які створюють умови для ефективної підтримки міжнародної торгівлі та звільнення від оподаткування міжнародних компаній. Закон про вільні промислові зони був прийнятий для підтримки інвестицій в Грузію, стимулювання експорту, розвитку міжнародної торгівлі та транзитної діяльності. Сприятливі умови оподаткування та митного контролю у вільних промислових зонах забезпечують потужне стимулювання для іноземних компаній перенести свої виробничі потужності в ці зони. Наявність віль-

них промислових зон сприяла зростанню промисловості, надаючи нові можливості для інвестицій у такі галузі, як металургія, нафтохімічна промисловість, автомобільна промисловість, фармацевтика, електроніка, виробництво медичного обладнання та будівельних матеріалів. Компанії, які розміщують свої виробничі потужності у вільних промислових зонах, можуть отримати такі стимули:

1) підприємства, розташовані у вільних промислових зонах, звільняються від податку на майно;

2) ПДВ не застосовується до товарів, придбаних за кордоном та ввезених у ці зони;

3) ПДВ не застосовується для операцій між підприємствами, розташованими у вільних промислових зонах;

4) надання товарів/послуг між підприємствами в цих районах не обкладається ПДВ;

5) іноземні товари, що ввозяться у вільні промислові зони, не обкладаються митом;

6) продукція, що виробляється в цих зонах, обкладається лише ПДВ у межах спеціального митного режиму незалежно від кількості товарів;

7) обмінні операції не контролюються, відсутні бар'єри для торгівлі;

8) прибуток, отриманий іноземною компанією в результаті роботи у вільних промислових зонах, не обкладається податком на прибуток;

9) працівники підприємств, що перебувають у вільних промислових зонах, особисто сплачують податок на прибуток шляхом декларування доходів, оскільки підприємство, розташоване в цих зонах, не є агентом, який сплачує податки за працівників, отже, не зобов'язане утримувати податок із заробітної плати [4].

Також зауважимо, що сільськогосподарські підприємства не сплачують ПДВ, не обкладаються податком на прибуток і не сплачують ввізне мито на сільськогосподарське обладнання. Слід зазначити, що сільське господарство отримало додаткові переваги від режимів вільної торгівлі, що є угодами про вільну торгівлю, де Європейський Союз надає країнам, що розвиваються, переваги у доступі до його ринку.

Підсумовуючи досвід Грузії, зазначимо, що Україна мала спробу стимулювати інвестиції шляхом створення спеціальних економічних зон, але, на жаль, нам не вдалося отримати певного результату. Однак застосування досвіду підтримки сільського господарства цілком реально реалізувати в Україні. Таким чином, в аналізованих зарубіжних країнах, а також в Україні інтеграційні процеси, що відбуваються у світі, останніми роками мають великий вплив на державну політику залучення інвестицій. Однак є деякі відмінності, які Україна повинна враховувати під час формування ефективної інвестиційної моделі держави.

1) З США Україна може запозичити жорстку систему контролю інвестиційної діяльності.

2) З Японії вона може запозичити скрупульозність щодо потенційних інвесторів.

3) З боку Франції вона може запозичити політику, спрямовану на зменшення ризику фінансів, внесених до інвестиційних фондів;

Все це дало б змогу українській державі успішно інтегруватися в систему світової економіки та посісти своє місце серед експортно-імпортного обігу у світі. Єдиний політичний та економічний курс у сфері залучення іноземних інвестицій, застосований у всіх вищезазначених розвинених зарубіжних країнах, повинен слугувати прикладом для України для формування ефективної системи інвестиційного законодавства та розвитку політики залучення інвестицій.

Висновки з проведеного дослідження.

Таким чином, можна зробити висновок, що державна політика залучення інвестицій України має стати основним напрямом економічної політики держави та забезпечити формування ефективних механізмів приваблення інвестиційних ресурсів у розвиток національної економіки. На основі аналізу світового досвіду залучення інвестицій можемо виділити такі підходи в державній інвестиційній політиці України:

- привести нормативну базу у відповідність до європейських стандартів;

- розширити сферу бюджетних інвестицій шляхом активізації діяльності Державного банку реконструкції та розвитку задля підтримки пріоритетних напрямів розвитку;

- використовуючи передовий досвід розвинених країн, запровадити нові форми підтримки таких галузей, як вугільна промисловість, сільське господарство, які стимулювали б національні приватні інвестиції в цьому напрямі;

- переорієнтувати державні інвестиції на економічну, соціальну інфраструктуру та інноваційні програми, що забезпечило б перехід економіки країни до високотехнологічних та наукоємних галузей, що дасть змогу підвищити конкурентоспроможність українських підприємств на світовому ринку.

Усі вищезазначені заходи дадуть змогу забезпечити прозорість та ефективність державних інвестицій, спрямувати інвестиційні потоки у пріоритетні галузі економіки та створити основу для активізації інвестиційної діяльності в Україні.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Крупка М.І. Формування фінансового потенціалу інвестиційної діяльності в економіці України. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 404 с.

2. Голенищева Є.Ю. Особливості формування та реалізації державної інвестиційної політики в різних країнах світу. *Вісник Національного університету цивільного захисту України*. 2016. № 1. С. 115–122.

3. Новоселова Л.В. О реализации инвестиционной составляющей стратегии экономического роста в КНР. *Российский экономический журнал*. 2016. № 4. С. 63–72.

4. Затонацька Т.Г. Світовий досвід формування інвестиційної політики та механізмів її реалізації. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2014. № 8. С. 6–10.

5. Майєр Д.М. Основні проблеми розвитку економіки. Київ, 2003. 688 с.

6. Качний О.С. Зарубіжний досвід формування механізмів державного управління соціально-економічним розвитком регіонів. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2017. № 2. С. 170–174.

7. Давимук С.А. Тенденції розвитку нової регіональної політики країн-членів Європейського Союзу. *Регіональна економіка*. 2019. № 1. С. 76–85.

REFERENCES:

1. Krupka M.I. (2011) Formuvannja finansovogho potencialu investycijnoji dijalnosti v ekonomici Ukraïny [Formation of financial potential of investment activity in the economy of Ukraine]. Lviv: LNU imeni Ivana Franka, pp. 404.

2. Holenishcheva Ye.Yu. (2016) Osoblyvosti formuvannja ta realizaciji derzhavnoji investycijnoji polityky v riznykh krajynakh svitu [Features of the formation and implementation of state investment policy in different countries of the world]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukraïny*, vol. 1, pp. 115–122.

3. Novoselova L.V. (2016) O realyzacy [About the implementation of the investment component of the strategy of economic growth in the PRC]. *Russian economic journal*, vol. 4, pp. 63–72.

4. Zatonatska T.H. (2014) Svitovyy dosvid formuvannja investycijnoji polityky ta mekhanizmv jiji realizaciji [World experience in the formation of investment policy and mechanisms for its implementation]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika*, vol. 8, pp. 6–10.

5. Meyer D.M. (2003) Osnovni problem rozvytku ekonomiky [Main problems of economic development]. Kiev, pp. 688.

6. Kachnyi O.S. (2017) Zarubizhnyj dosvid formuvannja mekhanizmv derzhavnogho upravlinnja socialjno-ekonomichnym rozvytkom rehioniv [Foreign experience of forming the mechanisms of state management of socio-economic development of regions]. *Public and Customs Administration*, vol. 2, pp. 170–174.

7. Davymuka S.A. (2019) Tendenciji rozvytku novoji rehionalnoji polityky krajyn-chleniv Jevropejskogho Sojuzu [Trends of development of new regional policy of the EU member states]. *Regional Economics*, vol. 1, pp. 76–85.

Dugienko NataliaCandidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of International Economics,
Natural Resources and Economics of International Tourism
Zaporizhzhya National University**Dolhova Anastasiia**Student
Zaporizhzhya National University**WORLD EXPERIENCE OF ATTRACTING FOREIGN INVESTMENTS
IN ECONOMY AND POSSIBILITIES OF ITS USE IN UKRAINE**

The purpose of the article. The modern global economy, which is shaped by globalization, is characterized by an increase in the role of foreign direct investment, which plays an important role, as they serve as a means of achieving the goals of national development strategies of countries, and for host economies as an integral part of their reproductive process. Currently, Ukraine is on the path to European integration, which requires the use of global approaches and priorities for the development of investment activities.

Considering the state investment policy from the point of view of “successful” world experience in the process of economic modernization, the current conditions of world interaction, integration and globalization prove the need to take into account the factors that are determined by the peculiarities and specificities of each country’s development. Monitoring the progress of world countries in improving their investment policies and investment climate by leading organizations has identified key problems, challenges and risks of Ukraine’s investment policy.

Methodology. An analytical approach to identifying the main problems of investment attraction policy in Ukraine was used. By monitoring foreign models of attracting foreign investments, it is easier to develop new measures to modernize the government’s investment attraction policy.

Results. The experience of attracting foreign investments in different countries of the world is considered. The state policy of attracting investments of Ukraine should become the main direction of the economic policy of the state and ensure the formation of effective mechanisms for attracting investment resources in the development of the national economy. The result of the improvement of the state investment policy should stimulate the development of the intensification of the production component of the economy, increase of the level of business activity. In the interest of enhancing productive capacity and sustainable development, most states are seeking to attract foreign investment. Investments are resources to accelerate the process of capital turnover of business entities. They provide growth of profitability, form priority directions of economic development, stimulate restructuring of the system of management of economic activity, provide creation of high-tech industries, and raise the level of social standards.

Practical implications. Let us pay special attention to the so-called additional features of conducting investment policy of foreign countries and find a way to improve the policy of Ukraine.

Value/originality. In our work, we have considered the issue of attracting investment. The relevance of the review is to summarize the global experience in the formulation of public investment policy and the possibility of its use in Ukraine through reforming economic processes in accordance with European standards. Challenges and issues outline the prospects for further investment policy research. The study has shown that a wide range of macroeconomic, microeconomic and institutional instruments can be used within the framework of public investment policy.